

Çalıştay Raporu

Haklarımız İçin Bir Aradayız!

15-17 Eylül 2023 İstanbul

Haklarımız İçin Bir Aradayız!

Kadının İnsan Hakları Derneği olarak

15-17 Eylül 2023 tarihlerinde İstanbul'da düzenlediğimiz "Haklarımız İçin Bir Aradayız!" Çalıştayı'nda Türkiye'nin farklı yerlerinden 25 farklı kadın, feminist ve LGBTİ+ örgütünden temsilciler olarak bir araya geldik. Dolu dolu geçen 2 gün boyunca feministler ve LGBTİ+'lar olarak genel seçimlerin ardından önümüzdeki yeni yasama döneminde haklarımıza yönelecek tehdit ve saldırılara karşı olanaklarımız, kapasitemiz, araçlarımız ile örgütlenme ve yerelden ulusala yeni mücadele stratejilerimiz üzerine birlikte düşünme ve tartışma fırsatı bulduk. Çalıştaya katılan tüm örgütlere tekrar teşekkür ediyor, daha önce katılımcılar ile özet çıktılarını paylaştığımız çalıştayı raporunu bilgilerinize sunuyoruz.

Çalıştay katılımcıları: Kadının İnsan Hakları Derneği, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV), Kadın Zamanı Derneği, Pembe Hayat, Mimoza Kadın Derneği, KAOS GL, Ayrımcılığa Karşı Gökkuşuğu Derneği, SPoD, Özgür Renkler, Kadın Kültür Sanat ve Edebiyat Derneği (KASED), Keskesor LGBTİ+ Oluşumu, Hatay Deprem Dayanışması, Kadınlar Birlikte Güçlü, Havle Kadın Derneği, Hevi LGBTİ+ Derneği, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Genç LGBTİ+ Derneği, İzmir Kadın Dayanışma Derneği, 17 Mayıs Derneği, Özgür Kadın Hareketi – Tevera Jinen Azad (TJA), Dayanışmanın Kadın Hali Derneği, Uluslararası Göçmen Kadınlar Dayanışma Derneği, Kırkyama Kadın Dayanışma, Gerçek Eşitlik Nerede Derneği (GENDER).

“Genel Seçim Sonrası Değerlendirme: Feminist ve LGBTİ+ Örgütler Olarak Gündemimizde Neler Var?”

Çalıştayın ilk günü ve oturumunda “Genel Seçim Sonrası Değerlendirme: Örgütsel Gündemimizde Neler Var?” başlığı altında Mayıs 2023’te geride bıraktığımız genel seçim sonrası ortaya çıkan tabloya ilişkin örgütsel değerlendirmelerimizi, gündemlerimizi, neler yaptığımızı ve yapmayı planladığımızı konuştuk.

Seçim Süreci

Moderasyonunu Berfu Şeker’in üstlendiği oturumda, katılımcılar geride bıraktığımız seçim sürecinin kutuplaştırıcı politika ve söylemlerin ağırlıkta olduğu bir atmosferde gerçekleştiği tespitinde ortaklaşarak seçim sonrasında da kadın, feminist, LGBTİ+ ve Kürt hareketi ile göçmenlere yönelik kutuplaştırıcı politika ve söylemlerin devam edeceği görüşünü paylaştı. Ayrıca yaşanan deprem felaketi sonrası tüm olanaklarımızı ve çalışmalarımızı deprem bölgesine yönlendirmek durumunda kaldığımız için seçim sürecinde toplumsal cinsiyet bağlamında söylem üretmede yetersiz kaldığımızı değerlendirdik. Bununla birlikte Kürt kadın hareketinin ilk kez %50 kadın temsiliyle mecliste olmasının kadınlar için büyük ve önemli bir kazanım olduğunun da üzerinde durduk. Mart 2024’de gerçekleşecek olan yerel seçimlere ilişkin de değerlendirmelerde bulunduğumuz oturumda, kayyum politikalarının özellikle ve öncelikle kadın ve LGBTİ+ örgütlenmelerini etkilediğini tartıştık. Ayrıca yerel seçim sonuçlarına göre belediyelerde İstanbul Sözleşmesi’nin uygulama alanı ve imkanı bulabileceği yönünde de değerlendirmelerde bulunduk.

Tüm katılımcılar, önümüzdeki dönemde haklarımıza yönelik saldırıların artarak süreceği konusunda ortak kaygılarını paylaştı. LGBTİ+ örgütü temsilcileri seçimlerde yükselen anti-LGBTİ+ söylemlerin ve Yeniden Refah ve Hüda Par gibi aşırı sağ partilerin LGBTİ+ örgütlerinin kapatılmasını talep etmelerini göz önünde bulundurarak, LGBTİ+ varoluşuna yönelik saldırıların ve örgütlenmeye yönelik baskıların artabileceğine ilişkin risklere dikkat çekti. Nefret söylemleri nedeniyle LGBTİ+’ların giderek artan bir şekilde yurt dışına göç ettiği, mülteci LGBTİ+’ların ise özellikle taşra illerinde daha çok nefrete maruz kaldığı, kamusal alanda fiziksel saldırı tehdidinin arttığına yönelik tespitler yapıldı.

Ekonomik Kriz ve Yoksulluk

Derinleşen ekonomik kriz ve artan yoksulluğun kadınlar ve LGBTİ+’lar için gün geçtikçe daha yakıcı boyutlara ulaştığını, özellikle barınma ve gıdaya erişim gibi en temel haklara erişimde ciddi sıkıntılar yaşandığını değerlendirdik. Bu kapsamda şiddet başvurusu alan kadın, feminist ve LGBTİ+ örgütleri, kendilerine gelen başvurularda psikososyal ve ekonomik destek taleplerinin geçmiş dönemlere oranla oldukça belirgin şekilde arttığını aktardı. Yereldeki LGBTİ+ örgütlerinin şehir merkezlerindeki etkinliklerine merkez dışındaki ilçelerden katılımı düşüş olduğu, bunda hem artan ulaşım masraflarının ve yoksulluğun hem de kamusal alanda LGBTİ+’lara yönelik nefret ve tehditlerin etkisi olduğu tespitinde bulunduk. Özellikle üniversiteli gençler ve yalnız yaşayan kadınlar açısından barınmanın ciddi bir soruna dönüştüğünün altını çizdiğimiz oturumda, yoksulluk ve barınma sorununa karşı mücadele için ev içi bakım emeği üzerinden dayanışma ağları örme ihtiyacımızı tartıştık. Ayrıca bazı katılımcılar kendi çalışmaları açısından toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik sistematik saldırı ve nefret politikalarının ve giderek artan yoksulluğun karşısında, etki alanı iktidar tarafından iyice daraltılmış savunuculuk faaliyetleri yerine öznelere hizmetlere erişimi için saha çalışmalarını öncelemenin ağırlık kazandığını vurguladı.

Deprem

Çalıştayın bu ilk oturumunda 6 Şubat depremlerinin trajik bir şekilde bir kez daha hatırlattığı deprem riskine dair de değerlendirmelerde bulunduk. Feminist afet politikası eksikliğine dikkat çekerek, afet politikası üretilmesi ve afet yönetim süreçlerine kadınların katılımı konusunda çalışmalar yapılması için yerel seçim sürecinin elverişli olabileceğini değerlendirdik. Özellikle İstanbul depremi açısından depremde kadınlar için nasıl güvenli alanlar yaratılabileceği ve nasıl dayanışma yöntemleri kurulabileceğine dair çalışmalar yapma ihtiyacına da vurgu yaptık.

“Yeni Yasama Döneminde Bizleri Neler Bekliyor?”

Çalıştayın ikinci gününe “Yeni Dönemde Bizleri Neler Bekliyor?” başlıklı oturum ile başladık. Bu oturumu, yeni dönemde saldırı ve daralma beklediğimiz hak ve politika alanlarına ilişkin daha derinlikli bir düşünme ve tartışma fırsatı bulabilmek adına katılımcı kurumların çerçeve sunumlar yaptığı bir formatta kurguladık. Bu kapsamda oturumda, nafaka hakkına karşı saldırıları (Kadının İnsan Hakları) gündemdeki Anayasa değişikliği tartışmalarını (KAOS GL, SPoD/Ayrımcılığa Karşı Gökkuşaağı Derneği ve HAVLE); 6284 sayılı Kanun’a ilişkin saldırıları (Mor Çatı ve Kadının İnsan Hakları) ve son olarak muhalefetin parçalı ve umut vermekten uzak halini ve buna karşı stratejilerimizi (Tevgera Jinen Azad) çerçeve sunumlar eşliğinde tartıştık.

Nafaka Hakkı

Çerçeve sunumların ilkinde Kadının İnsan Hakları’ndan Berfu Şeker nafaka hakkına yönelik 2018 senesinden beri sürdürülen sistematik saldırıların ve kadın hareketinin mücadelesinin bir özetini aktardı. KİH’in sekreteryasını yürüttüğü Nafaka Hakkı Kadın

Platformu ve Boşanma ve Nafaka için Feministler kampanyalarının da etkisiyle nafaka konusunda iktidara geri adım attırabildiklerini aktaran Berfu, 2023 senesinde hükümetin kamuoyu gündemine bu kez “uzun süren boşanmalara çözüm” adı altında getirdiği yeni bir değişiklik planı olduğundan bahsederek nafakayı da aşan daha kapsamlı Medeni Kanun değişikliklerinin yeni dönemde gündemimizde olacağına dikkat çekti.

Anayasa Değişikliği

Anayasa değişikliği gündemine ilişkin çerçeve sunumlarda ilk olarak SPoD adına konuşan Umut Rojda Yıldırım, 2022 senesinde Anayasa değişikliği henüz gündemde değilken başlattıkları Anayasa kampanyasını ve kampanyanın hedeflerini aktararak, yeni dönemde ortak zeminde kampanya üretmek gerektiğine vurgu yaptı. KAOS GL’den Aylime Aslı Demir ise 41’inci maddede yapılmak istenen değişikliğin gerekçesinde yer alan “ailenin evlilik kurumunun her türlü çürümeye, sapkınlığa karşı korunması” ifadelerinin yaratacağı tehlikeye dikkat çekerek olası bir değişikliğin başta Medeni Kanun 40’inci maddede düzenlenen cinsiyet uyum sürecine yönelik hükümler olmak üzere LGBTİ+’ların kazanımlarını ortadan kaldırma riski taşıdığını aktardı. Anayasa değişikliği tartışmasına istinaden HAVLE’den Edibe Üner ve Şeyma Çetin ise 24’üncü maddede yapılmak istenen değişikliğin başörtülü/ başörtüsüz ikilemi yaratma riski olduğunu ve başörtüsünün bir kez daha siyasi bir malzeme olarak konuşulduğunu aktararak, konuya ilişkin başörtülü kadınların sesi ve deneyimlerinin yok sayıldığını vurgu yaptı.

6284

6284 sayılı Kanun'a yönelik saldırılara ilişkin sunum yapan Mor Çatı'dan Tülin Semayiş ise Mor Çatı'nın 6284'ün uygulanmasında kolluk kuvvetlerinin rolü üzerine hazırladığı raporda öne çıkan bulguları paylaştı. Raporun Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede koordineli bir mekanizmanın yokluğunu bir kez daha gözler önüne serdiğini aktaran Tülin, ayrıca 6284'ün uygulanmasında beyana değil, kanıta dayalı bir sisteme geçilmesi olasılığının birçok şiddet biçimini soruşturulamaz kılacağı tehlikesine de değindi. Kadının İnsan Hakları'ndan Ezel Sönmezocak ise sunumunda 6284 sayılı Kanun'un öngördüğü koruyucu önleyici mekanizmalarının etkili olabilmesinin ancak Kanun'un toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bir perspektifle uygulanmasına bağlı olduğunun altını çizerek, 6284'e yeni dönemde beyan ve kanıt ikiliği üzerinden yönelecek saldırılara karşı en geniş ittifakla toplumsal cinsiyet eşitliğini savunmak gerektiğine vurgu yaptı.

Siyaset

Oturumun son çerçeve sunumunu ise siyasi muhalefetin parçalı yapısı ve buna karşı kadın siyasetinin stratejileri başlığında Tevera Jinen Azad'dan Çağlar Demirel yaptı. Çağlar sunumunda genel seçim sürecinde iktidarın kadınları, LGBTİ+'ları, Kürtleri ve göçmenleri düşmanlaştırıcı söylemlerine karşı muhalefetin hak temelli bir söylem üretmediğine, aksine bu kutuplaştırıcı tavrı sürdürerek iktidar ile ortaklaştığına vurgu yaptı. Bununla birlikte Çağlar sunumunda siyasi partilerin sadece birer araç olduğunu, toplumsal değişimin asıl öznelerinin halk olduğunu hatırlatarak, kadın hareketinin üçüncü bir yol ve bir alternatif oluşturabilme gücünün altını çizdi ve bunun farklılıklara rağmen bir arada mücadele edebilmekten geçtiğini aktardı.

Tartışma oturumunda yeni dönemde risk, odaklanılması veya önceliklendirilmesi gereken alan ya da saldırı alanları olarak gördüğümüz konulara dair gözlem ve tespitlerimizi paylaştık. Bu kapsamda 6284'ün bölgeden bölgeye uygulamasının farklılaştığı, LGBTİ+'lar içinse hiç uygulanmadığını, LGBTİ+'lar için uygulanmamasının önündeki engelin kolluğun bu konudaki tutumu olduğunu tartıştık.

“Yerel Mücadeleler”

Çalıştayın ikinci günü “Yerel Mücadeleler” başlıklı oturum ile devam etti. Bu oturumda özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde yereldeki mücadele ve dayanışma örneklerine odaklanmayı amaçladık. Oturuma Akbelen direnişini konu alan “Umut Her Zaman Var: İkizköy'ün Hikayesi” belgeselini izleyerek başladık. Gösterimi belgeselin yönetmeni Selen Çatalyürekli ile çevrimiçi gerçekleştirdiğimiz ve Akbelen direnişinde kadınların rolüne odaklandığımız bir soru cevap bölümü takip etti.

Deprem ve Dayanışma

Oturumda ayrıca Hatay Deprem Dayanışması'nın ve Kadının İnsan Hakları'nın çerçeve sunumları eşliğinde afet sonrası feminist ve LGBTİ+ dayanışmasının deprem sahasında kurguladıkları dayanışma örneklerini ve mücadelelerini konuştuk. Kadınların en temel gündelik ihtiyaçlarını giderecek cımbız, sütyen, büyük beden külot gibi malzemelerin ve bakım emeğini en azından biraz olsun kolaylaştıracak kova veya çalı süpürge gibi malzemelerin ancak feminist örgütlenmeler ile temin edildiğini aktaran Hatay Deprem Dayanışması'ndan Gizem Güzel, kurdukları atölyeler hakkında da ayrıntılı bilgi verdi. Gizem daha sonra Rimmen Kooperatif adını alan kolektif mutfak atölyesinin ve dikiş nakış atölyelerinin kadınların kendilerine ait bir alan işlevi gördüğünü ve kadınların birbirleriyle kurduğu dayanışmanın bu atölyeler sayesinde güçlendiğini aktardı. Kadının İnsan Hakları'ndan Damla Eroğlu ise KİH'in deprem bölgesinde depremden etkilenen kadın ve LGBTİ+'lara yönelik psikososyal destek projesi hakkında bilgi ve deneyim aktardı. Diyarbakır, Adıyaman ve Malatya'da afet sonrası insani desteğin ve gezici hizmetlerin hiç erişmediği köylere düzenli ziyaretler gerçekleştiğini aktaran Damla, psikososyal destek çalışmalarının kadınların kendi kaynaklarının önemini kavradıkları bir güçlenme deneyimine imkan verdiğini gözlemlediklerini vurguladı. Sunumunda insani yardım alanının aynı/maddi destekler üzerine yoğunlaşmasının yarattığı zorluğa da değinen Damla, bu bağlamda afet sonrası hak temelli destek çalışmalarının özellikle kadınlar için çok önemli olduğunu aktardı.

“Örgütlenme Stratejilerimiz Nasıl Olmalı?”

Çalıştayın ikinci gününün öğleden sonrasına “Örgütlenme Stratejilerimiz Nasıl Olmalı?” başlıklı oturumla devam ettik. Bu oturumda örgütsel kapasitemiz ve ihtiyaçlarımız ile politik olanak ve araçlarımızın neler olduğu, birlikte nasıl hareket edebileceğimiz ve nasıl dayanışma stratejileri ve yöntemleri geliştirebileceğimize dair tartışma fırsatı bulduk.

Kampanya ve Savunuculuk

Dezenformasyon kampanyalarına ve duyguları hedef alan popülist söylemlere karşı hakikati ortaya koymanın farklı ve etkili yollarını bulmamız gerektiğini, anaakımlaşabilecek kampanya ve söylemlere ihtiyacımız olduğunu konuştuk. Söylem ve eylemlerimizi yerelleştirmemiz gerektiğini ve mahalle örgütlenmeleri ile tabana temas eden kampanyalar yapmamız gerektiğini vurguladık. Bu bağlamda etkimizi görmek için sadece sosyal medyaya odaklanmak yerine, yerellerde daha çok çalışma yaparak, sahayı daha etkili kullanmamız gerektiği de sıklıkla ortaklaştığımız tespitlerden oldu.

İttifaklar

Hareketlerimiz açısından daha bütünlüklü yol alabilmek için daha çok yan yana durmaya ihtiyacımızın olduğunu, her zaman her konuda ortaklaşmasak da belli konular etrafında stratejik ortaklıklar kurarak birlikte hareket etmemiz gereken bir dönemde olduğumuz tespitinde uzlaştık. Kesişimsel bir politikanın kimlik siyasetlerini aşarak en geniş ittifaklarla mücadeleyi mümkün kılacağını belirttik. Buradan hareketle, kadın ve LGBTİ+ hareketlerinin işçi hareketi ve sendikalarla mümkün olan en geniş ittifakı sağlaması için asgari müştereklerde yan yana gelebilmesi gerektiği konusunda hemfikir olduk.

“Sonraki Adımlar”

Çalıştayın üçüncü ve son gününde “Sonraki Adımlar” başlıklı oturumda önceki oturumlarda beliren eğilim ve çıktıların üzerinden bir kez daha geçerek ortaklaşabileceğimiz strateji ve dayanışma örneklerini somutlaştırmayı amaçladık. Çalıştay boyunca birbirimizi önyargısız bir şekilde dinleyebildiğimiz, güvenli bir alan ve diyalog zemini kurabildiğimiz bir üç gün geçirdiğimizin tespitiyle son oturuma başladık.

Önümüzdeki dönemde kamuoyu gündemini meşgul edeceğine kesin gözüyle baktığımız Anayasa değişikliğinin kadın, feminist ve LGBTİ+’lar olarak

hepimizi kesen, toplumdaki kutuplaştırmayı derinleştirecek, örgütlenmemize yönelik baskıları artıracak somut riskleri olan bir gündem olduğunda fikir birliğine vardık. Buradan hareketle, bir arada ortak bir mücadele alanı olarak Anayasa değişikliğine odaklanmaya karar verdik. Bu kapsamda yerel, ulusal ve uluslararası boyutta, uluslarda Meclis'te lobi ayağı da olan, uluslararası savunuculuk faaliyetlerini de kapsayan çok yönlü bir kampanya örgütlenebileceği önerisini benimsedik. Çalıştay, katılımcıların kendi örgütleri ile Anayasa değişikliklerini odak alan bir kampanya fikrini değerlendirmesi ve sonrasında kampanyada kimlerin hangi işbölümüyle yer alacağının belirleneceği bir toplantı alınması kararında mutabık kalınarak son buldu.

“Hepimiz için Anayasa Koordinasyonu”

İstanbul'da 15-17 Eylül 2023 tarihleri arasında düzenlediğimiz Haklarımız için Bir Aradayız Çalıştayı'nın ardından, toplantıya katılan Türkiye'nin farklı yerlerinden 22 farklı kadın, feminist ve LGBTİ+ örgütünün* toplumsal cinsiyet, LGBTİ+ hakları ve eşitlik karşıtı Anayasa değişikliği çalışmalarına istinaden bir araya gelerek oluşturduğu kampanya “Hepimiz için Anayasa Koordinasyonu” ismini aldı.

Kadınlara ve LGBTİ+'lara karşı ayrımcılık ve nefret içeren anayasa değişikliğine karşı birlikte mücadele etmek için oluşturduğumuz Hepimiz için Anayasa Koordinasyonu'nun internet sitesine ve yayınladığımız bildiriye <https://hepimizicinanayasa.org/> adresinden ulaşabilirsiniz. Kampanyaya dair bilgi almak için wwhr@wwhr.org adresinden iletişime geçebilirsiniz.

*17 Mayıs Derneği, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Dayanışmanın Kadın Hali Derneği, Genç LGBTİ+ Derneği, Gerçek Eşitlik Nerede Derneği, Hatay Deprem Dayanışması, Havle Kadın Derneği, Hevi LGBTİ+ Derneği, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadının İnsan Hakları Derneği, Kadın Koalisyonu Yasa Çalışma Grubu, Kadın Zamanı Derneği, Kaos GL, Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği, Keskesor LGBTİ+, Mimoza Kadın Derneği, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Özgür Renkler Derneği, Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği, Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği, Ünikuir Derneği, Uluslararası Göçmen Kadınlar Derneği.

Çalıştay Raporu

Haklarımız İçin Bir Aradayız!

15-17 Eylül 2023 İstanbul

KADININ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

Women for Women's Human Rights (WWHR)

Ağa Çırağı Sok. No: 7 Pamir Apt. Kat: 2 Daire: 7
Gümüşsuyu 34437 İstanbul, Türkiye

Tel: (212) 251 00 29 - Faks: (212) 251 00 65

E-posta: wwhr@wwhr.org

www.kadinininsanhaklari.org